

SVAKA TREĆA ŽENA U BIH ŽRTVA NASILJA U OBITELJI

ZAKONI SAMO MRTVO SLOVO NA PAPIRU

Rodne uloge i stavovi u Bosni i Hercegovini još uvijek su snažno oblikovani patrijarhalnim naslijeđem, komunističkom prošlošću ali i poslijeratnim tranzicijskim procesima, a sve navedeno služi kao opravdanje što je afirmacija ženskih prava na marginama javnog diskursa. Bosanskohercegovačko društvo je podijeljeno na žene i muškarce, a nametnute kulturološke podjele prouzročile su i posljedice koje se jako teško otklanjaju. U ovom kontekstu nužno je spomenuti da postoje rodne uloge, odnosno stavovi i radnje koje se očekuju od ljudi na temelju njihovog spola. Žene se kroz procese odgoja i socijalizacije uči da budu podložne, nježne i ovisne, a muškarce da budu jaki, moćni, neovisni, agresivni i inicijatori seksualnih aktivnosti. Bh. društvo njeguje ovakve naučene uloge spolova, a ukoliko postoji nesklad između očekivanih i stvarnih ponašanje žena, često kao rješenje „služi“ nasilje. Pojam nasilja u obitelji rodno je neutralan i kao takav obuhvaća oba spola, ali činjenica je da ono najviše pogađa žene. Za razliku od neki drugih vidova nasilja, nasilje koje se događa u obitelji najčešće je skriveno, nevidljivo i zbog toga mnogo opasnije. Ovo pitanje se vrlo često prešućuje jer nam je nametnuto vjerovanje da je ovaj problem isključivo vezan za ljudsku i obiteljsku intimu.

Broj žrtava nasilja u obitelji u Bosni i Hercegovini je u porastu. Godine 2018. OSCE (*Organization for Security and Co-operation in Europe*) proveo je istraživanje o sigurnosti žena i nasilju nad ženama u konfliktnom i nekonfliktnom okruženju kao i utjecaj koje nasilje ima, odnosno svim potencijalnim posljedicama na ženu. Rezultati istraživanja pokazuju da je 640.000 žena u Bosni i Hercegovini doživjelo neki oblik nasilja kao što su uhođenje, seksualno uznemiravanje ili seksualno nasilje intimnog partnera. Čak 134.000 žena doživjelo je fizičko ili seksualno nasilje intimnog partnera. Najrasprostranjeniji oblik nasilja, navedeno je, psihološko je nasilje intimnog partnera nad ženama. Gotovo polovica ispitanih žena smatra da je nasilje u obitelji privatna stvar, a njih više od 40% ne zna što treba učiniti ukoliko dožive nasilje. Većina žena ne prijavljuje nasilje mjerodavnim institucijama, a kao razloge navode sram, materijalnu ovisnost, nepovjerenje u službe i, u konačnici strah (OSCE, 2018.)

Podatak koji zapanjuje je da u FBiH djelo nasilja u obitelji nije bilo kazneno djelo za koje se goni po službenoj dužnosti sve do 2003. godine. Izgovor je bio da se to djelo smatra prekršajem i da se nasilje u obitelji događa iza zatvorenih vrata obiteljskoga doma te da se može sankcionirati samo ukoliko se tim činom narušava javni red i mir. U RS-u je 2000. godine, a u FBiH 2003. djelo nasilja u obitelji uvedeno u kaznene zakone.

Kako mediji izvještavaju o nasilju nad ženama?

Iako je svaki događaj jedinstven, ipak postoje neke opće smjernice koje vrijede za određene vrste događaja općenito. Međutim, svjedočimo različitim medijskim nekorektnostima. Mediji nas o nasilju nad ženama izvještavaju gotovo svakodnevno. Budući da ni bosanskohercegovački mediji nisu oporni na senzacionalizam, o ovom fenomenu se piše po principu *što brutalnije, to primamljivije*. Brojne analize ukazuju na to da su češći kratki članci o konkretnim slučajevima nasilja nad ženama, nego članci koji bi pokrenuli raspravu o nasilju nad ženama kao društvenom problemu. Također, vijesti koje se plasiraju uglavnom su dio crne kronike, a izvori najčešće policijske službe ili nevladine organizacije. U medijima vrlo često

uočavamo sljedeće pogreške: korištenje senzacionalističkih naslova, uključivanje nagađanja i pretpostavki o počinitelju nasilja, motivima, predmetima kojima su nasilja izvršena, zatim dovođenje nasilja u kontekst prevelike ljubavi počinitelja za svoju žrtvu ili zabave koja je prešla granicu, sugeriranje odgovornosti žrtve za nasilje koje je nad njom počinjeno te korištenje spolnih stereotipa.

Mediji ovaj fenomen moraju tretirati ozbiljno jer je vrlo delikat. Posve je jasno da medijski tekstovi i medijsko izvještavanje ne mogu zaustaviti nasilje nad ženama, ali mogu pridonijeti da se mijenja svijest o rodno utemeljenom nasilju ka neprihvatljivoj i zakonom zabranjenoj pojavi. Preporuka je da mediji objavljuju analitične tekstove o rodno utemeljenom nasilju, ali i načinima prevencije i suzbijanju. Mediji svakako moraju osvještavati javnost o stereotipima koji su utkani u temelje nasilja nad ženskim spolom.

Na koncu, navest će se smjernice *UN-ova projekta Izgradnja učinkovitije zaštite: promjene sustava za borbu protiv nasilja nad ženama* koji se odnosi na senzibilizirano izvještavanje o rodnom nasilju:

- Promaknuti nasilje nad ženama u kontekstu njegove rodne utemeljenosti
- Istaknuti da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik i ne sugerirati krivnju žrtve
- Referirati se na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama
- Za komentar kontaktirati kompetentne sugovornike koji imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja nad ženama
- Ne služiti se pojmovima koji iskrivljuju značenje nasilja
- Zaštititi identitet žrtve
- Ne fokusirati se na izgled i ponašanje žrtve
- Poštovati dostojanstvo žrtve i ne iznositi intimne detalje iz njezine prošlosti te opisivati krvave detalje femicida
- Ne koristiti senzacionalističke izraze

U medijima se moraju početi mijenjati stavovi i svijest o ulogama i funkcijama žene i muškarca, a ženu se mora prestati prikazivati kroz stereotipe. Samo ispravnom medijskom prezentacijom žene u medijskom diskursu može se mijenjati dosadašnja kolektivna svijest po kojoj su žene žrtve nasilja samo zato jer su žene.

Projekat „Istraživanje rodne perspektive u novinarstvu u BiH u vijestima o rodno-zasnovanom nasilju“ finansijski podržava WACC (Svjetska organizacija kršćanskih komunikacija (World Association of Christian Communications)).

